

Muziejų modernizavimo programa – impulsas keistis ar laukti?

Dr. Rūta Pileckaitė

2007 metų kovo 14 dieną Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu buvo patvirtinta Muziejų modernizavimo programa, truksianti iki 2015 metų, kuria siekiama atnaujinti šalies muziejų infrastruktūrą bei aktyvinti jų veiklą. Kaip teigiama programoje, jos paskirtis – „ugdyti visuomenės istorinę savimonę, kokybiškai atnaujinti muziejų veiklą ir sudarius jiems sąlygas tinkamai kaupti, saugoti ir populiarinti istorijos, literatūros, kultūros, meno, gamtos, mokslo ir technikos paveldo objektus, kad visuomenė galėtų įvairiapusiškiau pažinti kultūros paveldą ir ugdyti savo narių kūrybiškumą“¹.

¹ Publikuota *Valstybės žinios*, 2007 03 24, Nr. 34 1238.

KOKIAS GALIMYBES MUZIEJAMS ATVERIA ŠI PROGRAMA?

Visų pirma, tai reiškia, kad artimiausius aštuonerius metus valstybė įsipareigoja skirti didesnę dėmesį muziejams, numatydama lėšas biudžete jų atnaujinimo projektams. Preliminariais skaičiavimais programos įgyvendinimui reikės apie 437 milijonų litų. Lėšas ketinama nukreipti keturiomis pagrindinėmis kryptimis:

- muziejų pastatų sutvarkymui, apsaugos sistemų modernizavimui bei nūdienos reikmes atitinkančios ekspozicijų ir saugyklų įrangos įsigijimui,
- muziejų rinkinių pildymui naujais eksponatais, lituanistinių vertybių paieškai užsienyje ir Lietuvos muziejuose sukauptų vertybių restauravimui,
- integralios muziejų informacinės sistemos LIMIS įdiegimui ir rinkinių skaitmeninimui, kurie visų šalies muziejų fondus padės sutelkti į vieningą duomenų bazę, leisiančią ne tik optimizuoti pačių muziejūninkų darbą, įvedant kompiuterinę eksponatų apskaitą pagal nustatytus standartus, bet ir suteikiančią visai kito kokybinio lygmens prieigą muziejuose sukauptomis vertybėmis besidomintiems tyrinėtojams bei daugeliui naudotojų,
- edukaciniams projektams, kurie skirti ne tik įvairių amžiaus grupių muziejų lankytojams, bet ir pačių muziejūninkų gebėjimų tobulinimui bei jų vykdomos veiklos analizei ir vertinimui.

Museum Modernization Programme – Impetus to Change or Linger?

Dr. Rūta PILECKAITĖ

Lithuanian Museum Modernization Programme due until 2015 was approved by the resolution of the Government of the Republic of Lithuania on 14 March, 2007 and aims to renew the museum infrastructure and reinvigorate museum activities. The programme, as stated, is aimed at the “development of historical self-awareness of the society; having qualitatively renewed the museum activities; and creation of proper conditions for museums to collect, preserve and promote objects of the historical, literary, cultural, artistic, natural, scientific and technical heritage; as well as expansion of the possibilities for development the knowledge and creativity of the society”.

The publication author discusses the following topics: the programme opportunities opened up for museums, sources of the programme funding, museums potentially eligible to support and expectations related to the programme implementation.

IŠ KOKIŲ ŠALTINIŲ FINANSUOJAMA PROGRAMA?

Pastatų renovavimas ir naujos ekspozicijų bei saugyklų įrangos įsigijimas – iš Valstybės investicijų programos ir savivaldybių biudžeto. Kultūros ministerijos įsteigtų muziejų apsaugos stiprinimas ir eksponatų įsigijimas – iš šios ministerijos lėšų. Du muziejai renovuojami Aplinkos, vienas – Krašto apsaugos ministerijos lėšomis. Visi muziejai, nepriklausomai nuo jų teisinės formos, į Kultūros ministeriją gali kreiptis dėl finansinės paramos eksponatų restauravimui, informacinės bazės stiprinimui, muziejų darbuotojų mokymui ir kitiems muziejinės veiklos projektams.

► Tikimasi, kad patvirtinta programa padės kultūros (ir muziejų) vystymo požiūriu palankiai nusiteikusioms savivaldybėms aktyviau prisidėti prie jų teritorijose esančių muziejų atnaujinimo, tuo sukuriant sąlygas turizmo infrastruktūros ir teigiamų socialinių procesų jose plėtrai, neaplenkiant ir pasinaudojimo ES struktūrinių fondų lėšomis galimybių.

► Muziejų renovavimas (M. K. Čiurlionio galerijos Kaune, Nacionalinės dailės galerijos Vilniuje ir kt.) taip pat finansuojamas iš Lietuvos Tūkstantmečio programos, Privatizavimo fondo, o kai kurie regionų muziejai, kaip istorinių-kultūrinių paveldo kompleksų dalis, tvarkomi pasitelkiant ES struktūrinių fondų lėšas.

KURIE MUZIEJAI GALI PRETENDUOTI Į PARAMĄ?

Nacionaliniai, respublikiniai ir savivaldybių muziejai, kurių pastatų atnaujinimas yra įtrauktas į Muziejų modernizavimo programą, o parengti investiciniai projektai nustatyta tvarka pateikti (arba bus pateikti) Valstybės investicijų programai. Pirmenybė teikiama jau pradėtiems įgyvendinti projektams, avarinės būklės muziejų pastatams bei savivaldybių muziejams, kurių pastatų sutvarkymui ne mažiau kaip 20 procentų lėšų skiria savivaldybės.

► Dėl tam tikrų priežasčių nesuskubę iki nustatyto termino pateikti paraiškų Muziejų modernizavimo programai tai padaryti galės vėliau, kai programos vykdymas bus peržiūrimas.

KOKIE PROJEKTAI JAU ĮGYVENDINAMI PAGAL MUZIEJŲ MODERNIZAVIMO PROGRAMĄ?

2007 metais vykdomi pastatų atnaujinimo darbai keturiolikoje Lietuvos muziejų arba jų filialų (iš viso už daugiau nei 37 mln. litų), iš jų pagal Muziejų modernizavimo programą – devyniuose (iš viso už daugiau nei 12 mln. litų). Rekonstravimo darbai tęsiami arba pradėti Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Lietuvos dailės muziejaus Nacionalinėje dailės galerijoje ir Prano Gudyno restauravimo centre, M. K. Čiurlionio dailės, Vytauto Didžiojo karo, Maironio lietuvių literatūros ir Tado Ivanausko zoologijos muziejuose Kaune, Lietuvos jūrų muziejuje Klaipėdoje, „Aušros“ muziejuje Šiauliuose, Liaudies buities muziejuje Rumšiškėse, Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato istorijos muziejuje, Vaclovo Into akmenų muziejuje Mosėdyje, Jono Basanavičiaus sodyboje Ožkabaliuose (Vilkaviškio rajonas) ir Kazio Būgos memorialiniame muziejuje Zarasų rajone. Valdovų rūmų atstatymui šiemet skirta 38 672 mln. litų.

► 2007 metais Kultūros ministerija skyrė 700 tūkst. litų vie-nuolikoms muziejų apsaugos modernizavimui, 300 tūkst. – naujų eksponatų įsigijimui, 25 tūkst. – restauruotinių vertybių poreikio tyrimui, 36 tūkst. – eksponatų restauravimui (daugiausia – sa-vivaldybių muziejams), 85 tūkst. – LIMIS diegimui, 15 tūkst. – muziejų interneto portalo vystymui, 27 756 litus – muziejininkų stažuotėms. Iš viso projektams (nesusijusiems su pastatų reno-vavimu) suteikta paramos už beveik 1,2 mln. litų.

► 2008 metais numatyta tęsti pradėtus muziejų pastatų rekon-stravimo darbus bei papildomai įtraukti 8 naujus objektus – Lie-tuvos teatro, muzikos ir kino muziejų, Šiaulių „Aušros“ muzie-jaus Fotografijos muziejų, Klaipėdos Mažosios Lietuvos istorijos muziejų, Lietuvos etnokosmologijos, Lietuvos geologijos, Ku-piškio etnografijos, Lietuvos karaimų bendruomenės muziejus, Užutrakio dvaro sodybą. Jų finansavimui iš Valstybės investicijų

programos planuojama skirti beveik 55 mln. litų, įskaitant Valdovų rūmų atstatymo darbus – beveik 100 mln. litų. Muziejų modernizavimo programos kitiems punkтам (įsigijimams, restauravimui, etc.). 2008-aisiais taip pat numatomas didesnis finansavimas nei praėjusiais metais.

► Nuo 2009 metų turėtų būti pradėtas įgyvendinti dvimetis 6 mln. litų kainuosiantis muziejinių vertybių skaitmeninimo projektas.

KOKIE LŪKESČIAI SIEJAMI SU PROGRAMOS ĮGYVENDINIMU?

Tikimasi, kad Muziejų modernizavimo programa prisidės Lietuvoje įtvirtinant naują požiūrį į muziejaus instituciją, šiuolaikinio muziejaus veiklą siejant ne vien su tradicinėmis – vertybių kaupimo ir saugojimo, bet ir kultūros, švietimo bei informacijos skleidimo funkcijomis. Kartu ji leis muziejams plėsti lankytojams teikiamas paslaugas, skatins gerinti jų kokybę, tokiu būdu padarydama juos konkurencingais kultūros paslaugų teikėjais, prisidedančiais prie atviros, demokratiškos, šviestis ir mokytis visą gyvenimą nusiteikusios šiuolaikinės visuomenės kūrimo. Programos vykdymo priemonėse taip pat numatyta pirmą kartą Lietuvoje sukurti muziejų vertinimo bei muziejininkų kvalifikacijos kėlimo sistemą, šalies mastu iširti restauruotinių eksponatų poreikį ir parengti restauravimo darbų finansavimo taisykles.

KO NESUTEIKIA ŠI PROGRAMA?

Automatiškai negarantuoja daugiau pinigų, bet būdama savotišku filtru valstybės skiriamas lėšas sieks nukreipti tikslingiausia linkme, pirmenybę teikdama geriausiai parengtiems, aktyviausiai veikiančių muziejų projektams.

DĖL TRŪKUMŲ

P aprašyta programą įvertinti pranašumų ir trūkumų aspektu, deja, negaliu to padaryti, nes manau, kad analizuoti trūkumus programos, kuri tik prasidėjo (neveikia nė metus), kol kas yra per anksti. Tikslingiau būtų tai aptarti po kiek laiko, kai bus galima vertinti pirmuosius rezultatus, o ne vien programos dokumento tekstą ar godoti šiandien itin populiaria nepakankamo finansavimo kultūrai (tokių nuolat bus) tema. Tačiau neabejoju, kad pats tokios programos atsiradimo faktas yra pozityvus dalykas, viena vertus, įvardijantis išties opią muziejų būklės Lietuvoje problemą, kita vertus – suteikiantis impulsą bendromis valstybės ir pačių muziejų pastangomis veikti, kad ta padėtis iš esmės pasikeistų. Galimybės atvertos, dabar reikia tik ryžto, valios ir sutelktumo jomis pasinaudoti. ■

Švietimas ir kultūra

Leonardo da Vinci

Projektas „Mokausi ir mokau muziejuje“

Gita ŠAPRANAUSKAITĖ

Europos Sąjungos Leonardo da Vinci programos paramos fondas 2006 m. balandžio 28 d. skyrė 17 300 eurų subsidiją Lietuvos liaudies buities muziejaus mobilumo projektui Nr. LT/06/EX/1/1079 „Mokausi ir mokau muziejuje: Muziejaus personalo kvalifikacijos kėlimas kultūrinio turizmo ir žinių visuomenės kontekste“ įgyvendinti.

Šį projektą Lietuvos liaudies buities muziejus parengė bendradarbiaudamas su VŠĮ „Kultur“.

► Projekto trukmė – nuo 2006 m. spalio 1 d. iki 2007 m. spalio 1 d. 2007 m. gegužės–rugsėjo mėnesiais bus surengti keturi dviejų savaitinių trukmės mainų vizitai, kuriuose dalyvaus 12 asmenų (4 grupės po 3 žmones). Vizitų programos parengtos atsižvelgiant į konkrečius kultūrinio turizmo sektoriaus, muziejų personalo mokymo poreikius ir apima strateginį planavimą, muziejaus rinkodarą, kultūrinio turizmo produktų kūrimą, mokymą ir mokymąsi muziejuje.

► Projekto veikloje dalyvauja Kultūros darbuotojų tobulinimosi centras ir trys siunčiančios organizacijos: Lietuvos liaudies buities muziejus, Lietuvos muziejų asociacija ir VŠĮ Rumšiškių muziejaus dvaro akademija. Priimančioji organizacija – Jamtli muziejus Švedijoje. Visus projekto partnerius vienija bendras veiklos sektorius ir bendradarbiavimo patirtis.

► Pagrindinis projekto tikslas – plėtojant mainus kelti muziejų personalo kvalifikaciją, kurti ir tobulinti vidinių ir išorinių mokymų bei komunikacijos muziejuose sistemą, papildyti kultūros darbuotojų mokymo programas turizmo vadybos ir tarpkultūrinio bendradarbiavimo elementais. Lietuvos liaudies buities muziejus projektu siekia inicijuoti visą gyvenimą trunkančio mokymosi muziejuose tinklą, suburti daugiau bendraminčių, perimti užsienio partnerio patirtį ir skleisti mokymosi visą gyvenimą idėjas Lietuvos muziejuose. Tiesioginių projekto dalyvių tikslas – įgyti profesinių žinių ir